

ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

ตำนาน ที่มาของประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

งานประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นงานที่จัดขึ้นทุกปีที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ เป็นช่วงวันสารทไทย โดยตำนานที่มาของประเพณีอุ้มพระดำน้ำนั้น มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาถึง ๔๐๐ ปี มีความเชื่อเรื่องเล่าสืบทอดมาว่า

มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีอาชีพหาปลาในแม่น้ำป่าสัก อยู่มาวันหนึ่งก็ได้เกิดเรื่องแปลกประหลาดขึ้น คือ ไม่มีใครจับปลาได้สักตัว สร้างความประหลาดใจกับชาวบ้านเป็นอย่างมาก จึงได้นั่งพูดคุยกันอยู่ตรงบริเวณ วังมะขามแพบ ซึ่งปกติเป็นบริเวณที่น้ำจะไหลเชี่ยวมาก รุ่ ๆ น้ำก็หยุดไหล และมีพรายน้ำผุดขึ้นมากลายเป็นวังน้ำวนขนาดใหญ่ พร้อมกับพระพุทธรูปองค์หนึ่งลอยขึ้นมา ชาวบ้านที่พบเห็นเกิดความอัศจรรย์ใจมาก จึงอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นจากน้ำมาประดิษฐานที่ “วัดไตรภูมิ” เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดเพชรบูรณ์

ในปีถัดมาช่วงวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ อีกเช่นเคย พระพุทธรูปองค์นี้ได้หายไปจากวัดอย่างไรร่องรอย และมีผู้พบอีกเห็นอีกครั้งอยู่ที่กลางแม่น้ำป่าสักแสดงอาการดำผุดดำว่ายอยู่ในบริเวณเดียวกันกับที่พบในครั้งแรก ชาวบ้านจึงร่วมกันได้อัญเชิญขึ้นมาประดิษฐานที่วัดไตรภูมิ เป็นครั้งที่ ๒ พร้อมร่วมกันถวายนามว่าพระพุทธรมหารมรรราชา

ทำให้เจ้าเมืองเพชรบูรณ์ในสมัยนั้น จะต้องอัญเชิญพระพุทธรมหารมรรราชาไปประกอบพิธีอุ้มพระดำน้ำ ในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ เป็นประจำทุกปีโดยชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ ก็ได้เริ่มจะจัดงานอุ้มพระดำน้ำ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันนี้นั่นเอง

พระพุทธรมหารมรรราชา พระพุทธรูปคู่เมือง

พระพุทธรมหารมรรราชา (องค์จริง) ประดิษฐานอยู่ที่ “วัดไตรภูมิ”

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องปางสมาธิ ศิลปะลพบุรี (ศิลปะขอม) ปกติแล้วพระพุทธรูปปางนี้เรียกขานกันทั่วไปว่า “พระโภชชยคุรุไวฑูรยประภา” แต่เฉพาะองค์ที่อัญเชิญมาอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการตั้งชื่อใหม่ว่า “พระพุทธรมหารมรรราชา”

พระพุทธรมหารมรรราชา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ชาวเพชรบูรณ์เชื่อกันว่า พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ได้พระราชทานพระพุทธรมหารมรรราชาให้แก่ “พ่อขุนผาเมือง” พระราชบุตรเขย เมื่อครั้งทรงอภิเษกสมรสกับ “พระนางสิงขรมหาเทวี” พระราชธิดาของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗

พระพุทธรูปมหาธรรมราชาองค์ใหญ่ ที่พุทธอุทยานเพชรบุระ

นอกจากนี้ ยังเชื่อกันว่าหลังจากที่พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงสร้างพระพุทธรูปมหาธรรมราชาขึ้นมาแล้ว ได้อัญเชิญองค์พระไปประดิษฐานที่โศคยศาลหรือโรงพยาบาลที่ได้สร้างไว้ตามรายการราชมรรคา

พระพุทธรูปมหาธรรมราชา จมน้ำหายไป

เรื่องราวตำนานขององค์พระพุทธรูปมหาธรรมราชา มีปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ ๒ วัดศรีชุม สรุปความได้ว่า หลังจากพ่อขุนผาเมืองกับพ่อขุนบางกลางหาว (พ่อขุนบางกลางท่าว) ยกทัพไปตีสุโขทัยคืนจากขอม “สबाटโฆลญล่ำฟง” ได้สำเร็จ พ่อขุนผาเมืองเดินทางกลับมายัง “เมืองรัต” ซึ่งเป็นเมืองที่พ่อขุนผาเมืองเคยปกครองก่อนยกทัพไปตีสุโขทัย (สันนิษฐานว่าปัจจุบันอยู่ที่บ้านห้วยโปรง ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์)

ความนี้เมื่อทราบถึงพระนางสิงขรมหาเทวี พระนางทรงโกรธแค้นอย่างมาก เนื่องจากพ่อขุนผาเมืองได้ยกทัพไปตีเมืองของพระราชบิดา จึงจุดไฟเผาเมืองรัตจนไหม้เป็นจุล และหนีไปกระโดดน้ำตายที่แม่น้ำป่าสัก

ส่วนองค์พระพุทธรูปมหาธรรมราชานั้น เมื่อเมืองรัตถูกเผาก็ได้มีการอันเชิญท่านหนีไฟมาตามแม่น้ำป่าสักที่คดเคี้ยว ครั้นพอมายังแกวเมืองเพชรบูรณ์แพก็แตกแล้วองค์พระพุทธรูปก็จมน้ำหายไป เหตุการณ์นี้สันนิษฐานว่า เกิดก่อนสมัยสุโขทัยเมื่อราว ๘๐๐ ปีที่แล้ว

พระพุทธรูปมหาธรรมราชา (จำลอง) ณ หอโบราณคดีเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย

ความเชื่อของประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

นอกจากตำนานที่มาของประเพณีอุ้มพระดำน้ำแล้ว ยังมีเรื่องของเชื่ออีกด้วย ว่ากันว่าหลังจากการประกอบพิธีอุ้มพระดำน้ำแล้ว องค์พระจะไม่หายจากวัดเอง และจะมีฝนตกต้องตามฤดูกาล การเกษตรพืชผลอุดมสมบูรณ์ บ้านเมืองก็จะมีแต่ความสงบสุข ชาวเพชรบูรณ์ก็จะเจริญรุ่งเรือง

สำหรับประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นประเพณีที่มีเพียงแห่งเดียวในโลก จัดขึ้นทุกวันสารทไทย ตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ของทุกปี เกิดจากความศรัทธาที่มีต่อองค์พระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองของชาวเพชรบูรณ์ คือ พระพุทธรูปมหาธรรมราชา วันประกอบพิธีอุ้มพระดำน้ำนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ จะเป็นผู้อัญเชิญพระพุทธรูปมหาธรรมราชา พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของเพชรบูรณ์ลงดำน้ำในแม่น้ำป่าสัก ด้วยความเชื่อที่ว่าเป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งจะนำความสุข ความสงบร่มเย็น และความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ชาวเพชรบูรณ์

นอกเหนือจากพิธีอุ้มพระดำน้ำแล้ว ยังมีการแสดงแสง เสียง กิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา พิธีบวงสรวงและเจริญพระพุทธมนต์ พระพุทธมหาดรรมาชา เฉลิมพระเกียรติฯ พิธีรำถวายพระพุทธมหาดรรมาชา กิจกรรมการแข่งขันพายเรือ ทวนน้ำ การจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์และอาหารขึ้นชื่อของเพชรบูรณ์ ตลอดจนกิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ ตลอดงาน

ขอขอบคุณข้อมูล และที่มาของภาพ :

ความเชื่อของประเพณีอุ้มพระดำน้ำ. <https://siamrath.co.th/n/๓๕๗๗๗๓>,
<https://www.facebook.com/umpradamnam>, <https://travel.trueid.net/detail/ZNP๔goaR๑kMN>
 ตำนาน ที่มาของประเพณีอุ้มพระดำน้ำ. yaipearn/Shutterstock.com
 ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ. yaipearn/Shutterstock.com, https://cms.dmpcdn.com/travel/๒๐๒๐/๐๙/๑๔/bde๕๖๗๑๐-f๖๖๑-๑๑ea-b๖๗c-๐๑๘๙c๒acc๗e๗_original.JPG
 พระพุทธมหาดรรมาชา จมน้ำหายไป. <https://mgronline.com/travel/detail/๙๖๓๐๐๐๐๙๓๑๔๕>
 ภาพจัดงานอุ้มพระดำน้ำที่วัดไตรภูมิ. yaipearn/Shutterstock.com
 ภาพประเพณีอุ้มพระดำน้ำ. ideation๙๐/Shutterstock.com

เรียบเรียงโดย นางสาวสนธยา ศรีสมปอง
 สถาบันศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง